

Onderzoek

Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren en volwassenen in Nederland

Stans de Haas

Rutgers WPF, Utrecht

Samenvatting

In dit artikel worden de prevalentie van zowel fysieke als niet-fysieke vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de prevalentie van verschillende pressiemethoden onder jongeren en volwassenen in Nederland beschreven. Daarnaast is onderzocht wat de kenmerken van de plegers zijn en hoe hoog het aangiftepercentage is in diverse groepen. In een representatieve steekproef hebben ruim 8.000 Nederlandse mannen en vrouwen tussen de 15 en 71 jaar een vragenlijst over seksuele gezondheid ingevuld. Hieruit bleek dat veel respondenten onder druk zijn gezet om seks te hebben. Veel vormen van grensoverschrijding komen significant vaker voor bij vrouwen dan bij mannen. Ongeveer drie op de tien mannen en ongeveer de helft van de vrouwen hebben één of meerdere vormen van niet-fysieke seksuele grensoverschrijding meegemaakt. Respectievelijk 11% en 31% van de mannen en de vrouwen tussen de 15 en 25 jaar heeft ooit in zijn of haar leven fysieke seksuele grensoverschrijding meegemaakt. Bij mannen en vrouwen tussen de 25 en 71 jaar is dit respectievelijk 13% en 42%. Van deze mannen en vrouwen had respectievelijk 13% en 19% hiervan aangifte gedaan. In de jongere leeftijdsgroep was dit aangiftepercentage 17% bij de mannen en 12% bij de vrouwen. Er was meestal één pleger, veelal een bekende van het slachtoffer. Jongeren tussen de 14 en 18 jaar lopen een relatief groot risico op het meemaken van fysieke seksuele grensoverschrijding. Sinds 2006 zijn er nauwelijks verschuivingen opgetreden in de prevalentie van seksueel geweld. Aandacht voor effectieve preventie blijft dan ook onverminderd noodzakelijk.

Hoe vaak komt seksueel grensoverschrijdend gedrag voor onder jongeren en volwassenen in Nederland? Wat is de aard van dit gedrag? Wat zijn de kenmerken van de slachtoffers en de plegers? Doen slachtoffers aangifte? Op deze vragen wordt in dit artikel antwoord gegeven. Het is van groot belang om periodiek de omvang van seksueel grensoverschrijdend gedrag in Nederland te meten. Prevalentiecijfers laten de omvang van het probleem zien en maken duidelijk of preventie noodzakelijk blijft. Door cijfers over seksueel grensoverschrijdend gedrag over een langere periode te vergelijken krijgen we zicht op trends in de tijd. Het is van belang om hierbij onderscheid te maken tussen verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, zodat inzichtelijk wordt welke vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag vaak voorkomen. Gegevens over gebruikte strategieën en

kenmerken van de plegers kunnen aanknopingspunten bieden voor preventie.

Definitie van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Bij seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat het om gedrag of toenaderingen die seksueel van aard zijn en de grenzen van het slachtoffer overschrijden. Dit kan al dan niet fysiek zijn. Voorbeelden van niet-fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn het ongevraagd toezenden van pornografische afbeeldingen of het ongevraagd versturen van seksueel getinte berichten via SMS en e-mail. Bij fysieke grensoverschrijding moet het slachtoffer zonder toestemming of onder dwang seksuele handelingen ondergaan of uitvoeren. Toestemming betekent dat er sprake is van instemming met het volle bewustzijn, zonder verwarring of misverstand en met besef van de maatschappelijke norm en van de consequenties van het gedrag. Bij dwang gaat het om alle situaties waarin het slachtoffer niet kan weigeren of zich niet aan de situatie kan onttrekken of situaties waarin geen sprake was van vrijwilligheid. Bijvoorbeeld omdat er sprake is van lichamelijk of relationeel overwicht, emotionele druk (zoals verleiding, beloning en beloftes, dreiging, manipulatie of chantage), lichamelijk geweld of economische afhankelijkheid.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is een paraplubegrip. Aanranding, verkrachting, seksuele mishandeling, seksuele intimidatie, incest en seksueel misbruik vallen allemaal onder deze paraplu. Seksueel geweld kan ook onder deze paraplu worden geschaard, maar wordt op zichzelf ook als paraplu-terme gebruikt voor bijvoorbeeld aanranding, verkrachting en seksueel misbruik. In de methodesectie wordt het begrip seksueel grensoverschrijdend gedrag verder geoperationaliseerd.

We verwijzen naar mensen die seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt als slachtoffers. De term 'slachtoffer' is bij sommigen in diskrediet geraakt, omdat het een negatieve identiteit zou impliceren en stigmatiserend zou zijn. In de Amerikaanse literatuur wordt als alternatief ook wel de term *survivor* ofwel 'overleever' gebruikt. Dit zou positiever en krachtiger overkomen en aangeven dat de persoon een actieve rol heeft in zijn of haar overleving en herstel. Omdat het woord 'slachtoffer' aangeeft dat het gaat om een ongewilde ervaring en omdat er geen sprake is van verantwoordelijkheid voor victimisatie (Van Berlo & Mooren, 2009), hebben wij gekozen voor 'slachtoffer'.

Met de term 'plegers' wordt verwezen naar mensen die seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben uitgeoefend. Het gaat hier om 'plegen' in de zin van 'iets verrichten' of 'doen'. Het gaat alleen om gedrag dat in het verleden is vertoond. Deze kwalificatie zegt niets over de identiteit van de pleger of over zijn toekomstige gedrag. We gebruiken niet het woord 'dader', omdat die term meestal wordt gebruikt voor mensen die door de rechter zijn veroordeeld.

Eerder onderzoek naar seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag in Nederland

Draijer (1990) heeft als eerste onderzoek gedaan naar de prevalentie van seksueel geweld in Nederland. Hieruit bleek dat één derde van de Nederlandse vrouwen voor haar 16de verjaardag een vorm van seksueel geweld of misbruik heeft meegemaakt en dat 16% van de Nederlandse vrouwen voor haar 16de seksueel is misbruikt door een familielid. Uit een onderzoek naar huiselijk geweld bleek dat 30% van de vrouwen en 13% van de mannen seksueel geweld heeft meegemaakt, waarbij de pleger de partner was (Van Dijk, Flight, Oppenhuis, & Duesmann, 1997). Recentelijk onderzoek naar huiselijk geweld liet zien dat ruim 9% van de Nederlandse bevolking de afgelopen vijf jaar huiselijk geweld heeft meegemaakt. In 8% van de gevallen van ernstig huiselijk geweld ging het om seksueel geweld (Van der Veen & Bogaerts, 2010). Uit 'Seks onder je 25ste', een vragenlijstsonderzoek in 2005 onder ongeveer 5.000 jongeren tussen de 12 en 25 jaar bleek dat 18% van de meisjes en

4% van de jongens wel eens is gedwongen tot seksuele handelingen (De Graaf, Meijer, Poelman, & Vanwesenbeeck, 2005). Recentelijk is dit onderzoek opnieuw uitgevoerd onder bijna 8.000 jongeren. Hieruit bleek dat in 2011 21% van de jongens en 41% van de meisjes wel eens een seksuele handeling tegen de wil heeft meegemaakt (van zoenen tot anale seks) (De Graaf, Kruijer, Van Acker, & Meijer, 2012).

Hoewel deze onderzoeken inzicht geven in de prevalentie van seksueel geweld in Nederland, geeft geen van deze onderzoeken een compleet beeld. Draijer (1990) heeft alleen gevraagd naar seksueel misbruik bij meisjes vóór het 16de jaar en mannen zijn door haar niet onderzocht. Bij de onderzoeken naar huiselijk geweld is alleen gekeken naar partners als pleger, andere type plegers bleven buiten beschouwing. De Graaf et al. (2005; 2012) hebben alleen jongeren onderzocht en laten volwassenen buiten beschouwing.

Het periodieke bevolkingsonderzoek van Rutgers WPF naar de seksuele gezondheid in Nederland¹ wil een completer beeld geven. De eerste periodieke meting van dit onderzoek (Seksuele Gezondheid in Nederland 2006) onder meer dan 4.000 mannen en vrouwen tussen de 18 en 70 jaar liet zien dat 39% van de vrouwen en 7% van de mannen seksueel geweld had meegemaakt (Van Berlo & Höing, 2006). Uit de tweede periodieke meting (Seksuele Gezondheid in Nederland 2009) onder circa 3.100 mannen en 3.300 vrouwen tussen de 15 en 70 jaar is gebleken dat 34% van de vrouwen en 6% van de mannen minstens één keer in zijn of haar leven seksueel geweld heeft meegemaakt (De Haas, Van Berlo, Bakker, & Vanwesenbeeck, in press). In deze studie is ook onderzocht hoe vaak verschillende specifieke vormen van met name fysiek seksueel geweld voorkomen. Hieruit bleek bijvoorbeeld dat 12% van de vrouwen en 3% van de mannen ooit in zijn of haar leven is verkracht (De Haas et al., in press). In deze eerdere versies van het bevolkingsonderzoek Seksuele gezondheid in Nederland zijn niet alle aspecten van seksueel grensoverschrijdend gedrag aan de orde gekomen. Zo zijn niet-fysieke vormen in deze studies minder uitgebreid bevraagd. Om aan te geven dat het ging om seksueel geweld zijn de termen 'tegen mijn zijn' en 'gedwongen' gebruikt. Deze termen geven geen informatie over de manier waarop dit gebeurde. De eerdere bevolkingsstudies geven daardoor geen inzicht in hoe vaak diverse pressiemethoden door plegers worden gehanteerd.

Huidige studie

De huidige studie is een vervolg op Seksuele Gezondheid in Nederland 2009. Net als in 2009 onderzoeken we de prevalentie van seksueel geweld (seksueel

¹ voor overzichtspublicaties van dit onderzoek zie Bakker & Vanwesenbeeck, 2006; Bakker et al., 2009; Vanwesenbeeck, Bakker, & Gesell, 2010

grensoverschrijdend gedrag) in Nederland, waarbij het perspectief is verbreed ten opzichte van eerdere metingen. Er wordt in de huidige meting zowel naar fysieke vormen als naar niet-fysieke vormen gekeken en de prevalentie van verschillende pressiemethoden wordt onderzocht. Daarnaast hebben we net als in 2009 onderzocht wat de kenmerken van de plegers zijn en hoe hoog het percentage slachtoffers is dat aangifte heeft gedaan.

Methode

Voor deze derde meting van het onderzoek naar seksuele gezondheid hebben in een representatieve steekproef ruim 8.000 Nederlandse mannen en vrouwen tussen de 15 en 71 jaar een vragenlijst over seksuele gezondheid ingevuld. De procedure en steekproef zijn beschreven door Wijzen en De Haas (2012). Hier zijn eveneens de algemene beperkingen van deze studie beschreven.

Vragen over het meemaken van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Alle respondenten hebben een vragenlijst ingevuld over verschillende onderwerpen met betrekking tot de seksuele gezondheid, waaronder seksueel grensoverschrijdend gedrag. Aan alle respondenten is de volgende vraag gesteld: 'Kwetsende seksuele toenaderingen, ongewenste aanrakingen of gedwongen worden om seksuele dingen te doen of toe te staan, het zijn allemaal voorbeelden van seksueel geweld en agressie. Dit kan thuis gebeuren, maar ook op straat of op internet. De daders van seksueel geweld en agressie kunnen bekenden zijn, maar ook onbekenden. Is u ooit in uw leven seksueel geweld overkomen?' Met dit item worden zelfgerapporteerde ervaringen met seksueel geweld bevraagd. Deze vraag was in 2006 en 2009 ook onderdeel van de vragenlijst en is gebaseerd op een vraag over huiselijk geweld, die is ontwikkeld door Goderie en Ter Woerds (2003).

Ondanks de inleidende tekst bij de eerste vraag kunnen de respondenten toch verschillende dingen verstaan onder seksueel geweld en kunnen zij op verschillende manieren gedwongen of onder druk gezet zijn. Daarom zijn vervolgens aan alle respondenten strategieën voorgelegd, die de pleger kan gebruiken om het slachtoffer te dwingen of onder druk te zetten. Hierbij kon de respondent aangeven of en hoe vaak (nooit, één keer, meer dan één keer) hij of zij was geconfronteerd met deze pressiemethoden. Daarnaast zijn vervolgens aan alle respondenten verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag voorgelegd, waarbij het gedrag zo concreet mogelijk is beschreven. Hierbij kon de respondent aangeven of en hoe vaak (nooit, één keer, meer dan één keer) hij of zij dit had meegemaakt. We hebben naar zowel fysieke als niet-fysieke vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag gevraagd. Verder hebben we vragen gesteld over de leeftijd bij de eerste en de laatste ervaring met seksueel geweld en is

gevraagd naar kenmerken van de pleger bij de eerste en de laatste ervaring. Tenslotte hebben we vragen opgenomen over het doen van aangifte.

De vragen over niet-fysiek seksueel geweld zijn afkomstig uit de Sexual Experience Survey (SES) (Koss et al., 2007). Voor het huidige onderzoek is de SES enigszins aangepast. Er is één item toegevoegd over het ongevraagd doorsturen van naaktfoto's of seksfilmpjes aan anderen, omdat we vermoedden dat dit regelmatig voorkomt onder jongeren. Verder hebben we in plaats van vier antwoordcategorieën drie antwoordcategorieën gebruikt, om het invullen van de vragenlijst te vereenvoudigen. Bij de SES wordt gevraagd naar ervaringen in de afgelopen twaalf maanden en sinds de leeftijd van veertien jaar tot een jaar geleden. In het huidige onderzoek is die afbakening niet gemaakt. In dit onderzoek ging het om alle ervaringen gedurende het hele leven. Vervolgens werd gevraagd wanneer de laatste ervaring was.

In de SES wordt naar pressiemethoden of -strategieën gevraagd, gekoppeld aan verschillende fysieke vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Door deze koppeling zijn de vragen moeilijk te beantwoorden. Daarnaast wordt er bij sommige items in één item naar verschillende strategieën gevraagd, wat het invullen van de vragenlijst verder bemoeilijkt. We hebben er daarom voor gekozen om de strategieën en de fysieke vormen in aparte vragen aan de respondenten voor te leggen. Onze vragenlijst bevat wel dezelfde strategieën als de SES. In de SES zijn acht items opgenomen over strategieën die te maken hebben met drugs- of alcohol gebruik. Voor het huidige onderzoek was dit te gedetailleerd en hebben we dit beperkt tot twee items.

De vragen over fysieke vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, leeftijd, plegers en aangifte zijn gebaseerd op vorige metingen van de bevolkingsstudie seksuele en relationele gezondheid (Van Berlo & Hoïng, 2006; De Haas et al., in press). Voor de huidige meting zijn deze vragen vereenvoudigd, zodat respondenten ze makkelijker kunnen beantwoorden. Daarnaast werd in de vorige metingen het woord 'verkrachting' gebruikt. Uit onderzoek van Hamby en Koss (2003) is gebleken dat respondenten geneigd zijn om alleen die ervaringen verkrachting te noemen, als de pleger een onbekende was, daarom hebben we het woord 'verkrachting' niet meer gebruikt in de vragenlijst (zie Tabel 4 voor de formuleringen in het huidige onderzoek).

Vragen over het gebruiken van pressiemethoden

Nadat de respondenten alle vragen over het meemaken van seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben beantwoord, werden de verschillende pressiemethoden nogmaals voorgelegd, maar dan met de vraag of men dit zelf wel eens had gedaan. Vervolgens hebben we gevraagd hoe oud men was toen ze dit voor het laatst deden. Ook is voor de laatste ervaring gevraagd naar het geslacht van degene bij wie ze dit deden.

De vragen over de pressiemethoden zijn gebaseerd op de SES (Koss et al., 2007). Net als bij het victimisatie-onderdeel worden alle strategieën in afzonderlijke items aan de respondenten voorgelegd en hebben we twee items over alcohol en drugs opgenomen (in plaats van acht zoals in de SES gebeurt). De vragen over de kenmerken van de plegger en het slachtoffer zijn gebaseerd op vorige metingen van de bevolkingsstudie seksuele en relationele gezondheid (De Haas, Van Berlo, & Bakker, 2010; Hoïng & Van Berlo, 2006).

Analyses

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn percentages berekend voor 15- tot 25-jarigen en voor 25- tot 71-jarigen. Omdat het om ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag gedurende het hele leven gaat, is het van belang om onderscheid te maken tussen jongeren/jongvolwassenen en volwassenen. Verschillen zijn getoetst met χ^2 -toetsen, met een $p < 0,01$. De effectgrootte is berekend met Cramers V waarbij Cramers V = 0,10 wordt gezien als de ondergrens voor een klein effect. Leeftijdsverschillen in de grafieken zijn gevisualiseerd door middel van trendlijnen. Hierbij is het zwevend gemiddelde van de leeftijd in jaren gebruikt, waardoor schommelingen in de gegevens worden afgevlakt en het patroon of de trend duidelijker zichtbaar wordt. Het zwevende gemiddelde is vastgesteld op basis van drie gegevenspunten (leeftijd in jaren) waarvan het gemiddelde is genomen.

Resultaten

Zelfgerapporteerde ervaringen met seksueel geweld

In 2006, 2009 en in de huidige studie is gevraagd naar zelfgerapporteerde ervaringen met seksueel geweld. In Tabel 1 zijn de cijfers voor de verschillende jaren naast elkaar gezet. Dit zijn de cijfers op basis van de eerste algemene vraag over seksueel geweld (zie methoden). Mensen die in het vervolg van de vragenlijst bij de specifieke vragen over verschillende vormen van grensoverschrijding hebben aangegeven dat zij uitsluitend zijn geconfronteerd met seksueel kwetsende opmerkingen zijn hierbij uitgesloten. Omdat in 2006

15- tot en met 18-jarigen niet in de steekproef zijn vertegenwoordigd, is voor deze tabel een selectie gemaakt van 19- tot 71-jarigen. Uit Tabel 1 blijkt dat er kleine verschuivingen zijn opgetreden. De percentages fluctueren iets, maar er is geen sprake van een dalende of stijgende trend.

Pressiemethoden

Respondenten hebben te maken gekregen met verschillende pressiemethoden uiteenlopend van aandringen tot fysiek geweld (zie tabel 2).

Wanneer we kijken naar de totaalpercentages zien we dat vrouwen significant vaker met deze pressiemethoden te maken krijgen dan mannen. In alle groepen worden 'iemand bleef aandringen nadat ik nee had gezegd' en 'iemand loog tegen me' relatief vaak genoemd.

Het meemaken van niet-fysieke seksuele grensoverschrijding

Ongeveer drie op de tien mannen en ongeveer de helft van de vrouwen hebben ooit in hun leven één of meerdere vormen van niet-fysieke seksuele grensoverschrijding meegemaakt (zie Tabel 3). In beide leeftijdscategorieën waren deze percentages bij vrouwen significant hoger dan bij de mannen. 'Op een seksuele manier staren' werd door zowel mannen als vrouwen tussen de 15 en 25 jaar en door vrouwen tussen de 25 en 71 jaar het vaakst genoemd. Mannen tussen de 25 en 71 jaar noemden 'billen, penis, vagina of borsten laten zien' het vaakst. We hadden aan de items van de SES één item toegevoegd over het ongevraagd doorsturen van naaktfoto's of seksfilmpjes aan anderen, omdat we vermoedden dat dit regelmatig voorkomt onder jongeren. Het bleek dat dit bij 2% van de jongeren/jongvolwassenen was gebeurd. Van alle vormen van niet-fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag, kwam deze vorm het minst vaak voor.

Niet-fysieke seksuele grensoverschrijding kan zowel via het internet gebeuren (met behulp van de webcam) als in het 'echte leven'. Bij jongeren tussen de 15 en 25 jaar lijkt dit vaker via het internet te gebeuren dan bij respondenten van 25 jaar en ouder (niet in tabel). Bij ongeveer de helft van de jongens en ongeveer twee

Tabel 1. Zelfgerapporteerde ervaringen met seksueel geweld, trends over de tijd*

	2006 n=4.147	2009 n=5.618	2011 n= 7.543
% minstens één keer in het leven meegemaakt**			
mannen	6,9	6,1	7,7
vrouwen	38,8 Δ	34,5	33,3 ∇
% minstens één keer in het afgelopen jaar meegemaakt**			
mannen	0,5	0,7	1,2 Δ
vrouwen	1,7	1,3	1,3

Δ/∇ = percentage is significant hoger/lager dan het totaalpercentage, $p < 0,01$, Cramers V $< 0,10$

* voor deze vergelijking zijn alleen de respondenten van 19 jaar en ouder geselecteerd

** uitgezonderd mensen die uitsluitend zijn geconfronteerd met seksueel kwetsende opmerkingen

Tabel 2. Pressiemethoden (% minstens één keer meegemaakt)**

	man 15 - 24 n=604	vrouw 15 - 24 n=794	man 25 - 70 n=3.323	vrouw 25 - 70 n=3.343
iemand bleef aandringen nadat ik nee had gezegd	5,8	29,2 ▲	10,3	37,9 ▲
iemand loog tegen me	9,1	18,3 ▲	13,9	27,5 ▲
iemand zei dat het anders uit was (relatie verbreken)	4,5	5,0	6,9	11,1 △
iemand dreigde met roddels over mij	4,0	4,1	3,8	5,2 △
iemand beloofde me iets wat ik graag wilde	5,5	6,8	7,6	8,3
iemand werd boos	6,7	10,7	7,9	22,9 ▲
iemand maakte er misbruik van dat ik zo onder invloed was van drugs of alcohol, dat ik niet meer kon stoppen wat er gebeurde	5,4	7,0	4,1	5,9 △
iemand gaf mij drugs zonder dat ik het wist, zodat ik niet meer kon stoppen wat er gebeurde	2,0	2,1	1,8	1,9
iemand dreigde om iemand om wie ik geef lichamelijk pijn te doen	3,2	2,5	1,5	4,2 △
iemand dreigde om mij lichamelijk pijn te doen	2,8	4,4	2,3	9,8 ▲
iemand gebruikte geweld (vasthouden, slaan of een wapen gebruiken)	3,1	8,0 ▲	2,5	15,3 ▲
minstens één van bovenstaande	15,5	36,8 ▲	22,9	48,0 ▲
minstens één van bovenstaande in het afgelopen jaar	5,0	12,0 ▲	2,5	3,2

▲ = percentage is significant hoger dan bij de mannen, $p < 0,01$, Cramers $V \geq 0,10$

△ = percentage is significant hoger dan bij de mannen, $p < 0,01$, Cramers $V < 0,10$

**Hierbij is de volgende vraag gesteld: 'Heeft iemand weleens de volgende dingen gedaan, om seks met u te kunnen hebben? Seks kan van alles zijn. Bijvoorbeeld strelen (van borsten, penis of vagina), orale seks (seks met de mond) of geslachtsgemeenschap (met de penis in de vagina gaan). Let op: zoenen hoort er bij deze vraag ook bij.'

Tabel 3. Vormen van niet-fysieke seksuele grensoverschrijding (% minstens één keer meegemaakt)**

	man 15 - 24 n=604	vrouw 15 - 24 n=794	man 25 - 70 n=3323	vrouw 25 - 70 n=3343
iemand maakte seksueel kwetsende opmerkingen.	11,4	20,2 ▲	8,4	26,0 ▲
iemand staarde naar me op een seksuele manier, bijvoorbeeld naar mijn billen of kruis (of borsten).	14,6	44,3 ▲	14,2	39,7 ▲
iemand stuurde mij seksuele of 'vieze' foto's, plaatjes, grapjes of verhalen via de post, e-mail of via internet. – Let op: we bedoelen hier geen massamails (spam) mee.	10,3	16,6 △	8,1	11,3 △
iemand liet mij ongewild pornofoto's zien.	8,4	8,1	5,3	7,7 △
iemand zei seksuele of 'vieze' dingen tegen mij via internet.	13,2	26,5 ▲	6,5	12,6 ▲
iemand maakte seksuele bewegingen naar mij, zoals zichzelf in het kruis grijpen, doen alsof hij/zij masturbeerde (zichzelf bevredigde) of orale seks (seks met de mond) had.	10,8	20,4 ▲	9,2	19,7 ▲
iemand keek naar me, terwijl ik mij uitkleedde, naakt was, masturbeerde (mezelf bevredigde) of seks had.*	4,1	6,2	6,8	6,9
iemand maakte een naaktfoto of seksfilmpje van mij.*	2,7	3,5	3,3	4,8 △
iemand liet een naaktfoto of seksfilmpje van mij aan anderen zien of stuurde dit aan anderen door.*	1,9	2,0	1,7	1,2
iemand liet mij zijn/haar billen, penis, vagina of borsten zien.*	13,4	19,2 △	14,8	19,7 △
iemand liet mij zien dat hij/zij masturbeerde (zichzelf bevredigde).*	8,2	15,5 ▲	9,8	15,1 △
minstens één van bovenstaande	30,9	54,4 ▲	28,6	52,3 ▲
minstens één van bovenstaande in het afgelopen jaar	16,8	24,7 ▲	5,8	7,1 ▲

▲ = percentage is significant hoger dan bij de mannen, $p < 0,01$, Cramers $V \geq 0,10$

△ = percentage is significant hoger dan bij de mannen, $p < 0,01$, Cramers $V < 0,10$

* van deze vormen van niet-fysieke seksuele grensoverschrijding is ook gevraagd of dit via het internet of in het echte leven gebeurde en of men hier aangifte van heeft gedaan. Deze gegevens worden gepubliceerd op www.rutgerswpf.nl

** Hierbij is de volgende vraag gesteld: 'Heeft u ooit in uw leven één van de volgende dingen meegemaakt? Het gaat hierbij om dingen die u niet wilde. Of dingen waarvan u zei dat de ander ermee moest stoppen.'

derde van de meisjes die hadden meegemaakt dat iemand aan hen geslachtsdelen liet zien, gebeurde dit via internet. En bij ongeveer twee derde van de jongens en ongeveer drie kwart van de meisjes die hadden meegemaakt dat iemand aan hen liet zien dat hij/zij masturbeerde, gebeurde dat via internet. Internet lijkt dus

een risico te vormen voor het meemaken van niet-fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Van sommige vormen van niet-fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag is gevraagd of men aangifte heeft gedaan als men dit had meegemaakt. Van de mannen tussen de 15 en 25 jaar die

minstens één van deze vormen van niet-fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag hadden meegemaakt, had 11% hier aangifte van gedaan. Bij vrouwen in deze leeftijdscategorie was dit 7%. Bij mannen en vrouwen tussen de 25 en 71 jaar was dit respectievelijk 9% en 13%.

Het meemaken van fysieke seksuele grensoverschrijding
Respectievelijk 11% en 31% van de mannen en de vrouwen tussen de 15 en 25 jaar heeft ooit in zijn of haar leven fysieke seksuele grensoverschrijding meegemaakt. Bij mannen en vrouwen tussen de 25 en 71 jaar is dit respectievelijk 13% en 42%. Bijna alle vor-

men komen significant vaker voor bij vrouwen dan bij mannen. Jongeren en jongvolwassenen lopen een groter risico op het meemaken van fysieke seksuele grensoverschrijding. Binnen deze groepen lopen vrouwen een hoger risico dan mannen. Na het 25ste jaar komt seksueel grensoverschrijdend gedrag ook nog voor, maar in mindere mate: 2% van de mannen en vrouwen tussen de 25 en 71 jaar gaf aan in het afgelopen jaar te zijn geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag (zie Tabel 4).

In Grafiek 1 zijn de leeftijdsverschillen gevisualiseerd. Bij een klein aantal slachtoffers was de eerste of

Tabel 4. Vormen van fysieke seksuele grensoverschrijding (% minstens één keer meegemaakt)

	man 15 - 24 n=604	vrouw 15 - 24 n=794	man 25 - 70 n=3323	vrouw 25 - 70 n=3343
iemand zoende me tegen mijn wil*	7,7	17,6 ▲	8,3	27,1 ▲
iemand raakte me op een seksuele manier aan tegen mijn wil*	5,2	21,8 ▲	8,5	34,1 ▲
aftrekken of vingers (seks met de hand) tegen mijn wil*	2,5	8,0 ▲	3,4	13,7 ▲
orale seks (seks met de mond) tegen mijn wil*	2,1	4,6 △	2,3	8,2 ▲
geslachtsgemeenschap (penis in vagina) tegen mijn wil*	1,9	7,5 ▲	1,7	15,3 ▲
anale seks (penis in anus) tegen mijn wil*	1,8	2,1	2,1	4,8 △
minstens één van bovenstaande ooit**	11,0	31,0 ▲	13,1	42,2 ▲
minstens één van bovenstaande voor het 16e jaar	3,7	16,4 ▲	3,4	16,5 ▲
minstens één van bovenstaande in het afgelopen jaar	4,8	8,4 ▲	2,1	1,7

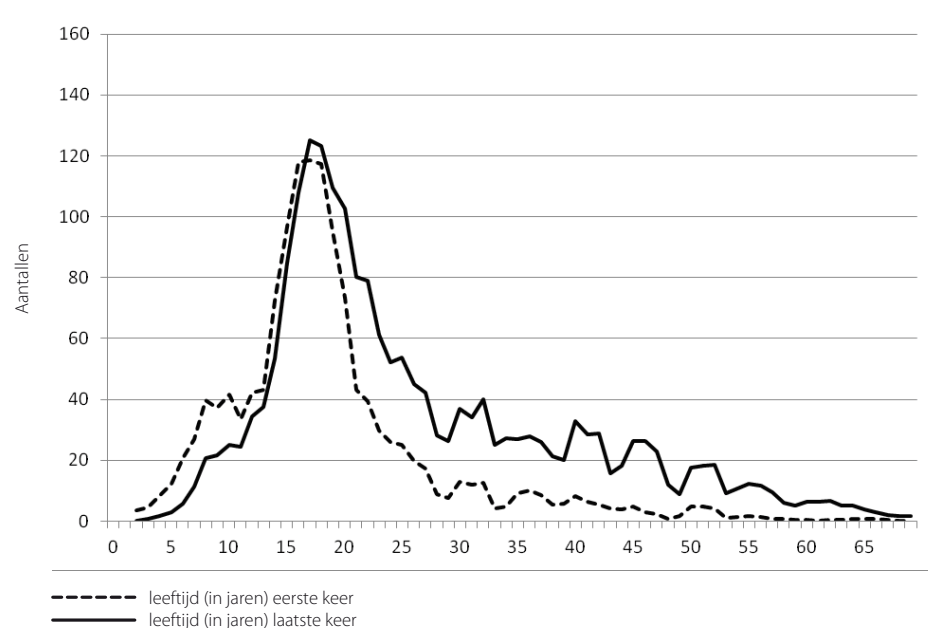
▲ = percentage is significant hoger dan bij de mannen, $p < 0,01$, Cramers $V \geq 0,10$

△ = percentage is significant hoger dan bij de mannen, $p < 0,01$, Cramers $V < 0,10$

* van deze vormen van fysieke seksuele grensoverschrijding is ook gevraagd of men hier aangifte van heeft gedaan. Deze gegevens worden gepubliceerd op www.rutgerswpf.nl

** Hierbij is onderzocht of er verschillen zijn wat betreft opleidingsniveau, etniciteit, religie, stedelijkheid en seksuele voorkeur. Er waren slechts zeer beperkt verschillen tussen de groepen. Deze gegevens worden gepubliceerd op www.rutgerswpf.nl

Grafiek 1. Leeftijd van slachtoffers van fysieke seksuele grensoverschrijding bij de eerste en de laatste ervaring (trendlijn)

Tabel 5. Plegers van fysieke seksuele grensoverschrijding bij de laatste gebeurtenis (%)

	laatste keer na het 16e jaar		laatste keer voor het 16e jaar	
	man	vrouw	man	vrouw
	n=68*	n=245*	n=439*	n=1392*
Geslacht pleger(s)				
man of jongen	19,7	95,2	51,3	92,8
twee mannen of jongens	1,2	1,0	2,1	2,5
meerdere mannen of jongens	0,2	2,0	5,6	3,7
vrouw of meisje	69,6	0,5	29,8	0,6
twee vrouwen of meisjes	6,2	0,1	3,5	0,0
meerdere vrouwen of meisjes	2,7	0,0	4,3	0,0
een man/jongen én een vrouw/ meisje	0,5	1,2	1,5	0,4
meerdere mannen/jongens én vrouwen/ meisjes	0,0	0,0	1,9	0,0
Type pleger (meerdere antwoorden mogelijk)				
partner/vaste vriend(in) of ex-partner/ex-vriend(in)	18,5	29,9	7,6	16,3
een vriend(in) (geen liefdesrelatie)	28,0	13,6	16,0	8,8
vader	0,0	0,5	2,6	7,7
broer	0,2	0,4	2,9	5,0
een ander familielid	1,9	2,9	11,0	16,5
iemand uit uw buurt	8,7	6,2	20,6	19,1
iemand die u kende van het uitgaansleven	14,8	14,8	10,6	9,1
een leerkracht	0,7	0,6	5,3	1,5
een medeleerling	3,0	1,5	2,3	2,8
trainer of coach van een sportclub, leider/leidster van een vereniging	1,3	0,4	1,2	0,5
iemand anders van een sportclub of vereniging	2,3	1,3	3,4	0,7
een leidinggevende op het werk	0,4	2,6	0,0	0,9
een andere collega	6,5	5,4	1,5	1,5
een geestelijke (van bijvoorbeeld de kerk, moskee of synagoge)	0,2	0,3	2,7	0,5
een hulpverlener	0,6	0,5	0,0	0,5
iemand die u niet kende	17,4	18,9	15,4	16,4
iemand anders	2,6	5,8	13,7	10,5

* mensen die minstens één keer een vorm van fysieke seksuele grensoverschrijding hebben meegemaakt

laatste ervaring in de hele vroege jeugd. Een groot deel van de ervaringen vond plaats tussen het 14de en 18de jaar. Een substantieel deel vond plaats tussen het 19de en 29ste jaar. Daarna neemt het aantal ervaringen af (zie Grafiek 1). Aan slachtoffers die voor het 16de jaar fysieke seksuele grensoverschrijding hebben meegemaakt is gevraagd naar het leeftijdsverschil met de pleger. Bij 59% van de mannelijke slachtoffers was het leeftijdsverschil groter dan 5 jaar, bij 26% was het verschil kleiner dan of gelijk aan 5 jaar en 15% wist niet hoe oud de pleger was. Bij 66% van de vrouwelijke slachtoffers was het leeftijdsverschil groter dan 5 jaar, bij 24% was het verschil kleiner dan of gelijk aan 5 jaar en 10% wist niet hoe oud de pleger was.

Van de mannen tussen de 15 en 25 jaar die minstens één vorm van fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag hadden meegemaakt, had 17% hier aangifte van gedaan. Bij vrouwen in deze leeftijdscategorie was dit 12%. Bij mannen en vrouwen tussen de 25 en 71 jaar was dit respectievelijk 13% en 19%.

Bij de meerderheid van de slachtoffers was er bij de laatste ervaring van seksueel grensoverschrijdend ge-

drag sprake van één pleger. Bij vrouwen was de pleger vaak een man. Bij mannen bij wie de laatste ervaring voor het 16e jaar was, was de pleger vaker een man dan een vrouw: in 59% van de gevallen was de pleger een man (of meerdere mannen) en in 38% van de gevallen was de pleger een vrouw. Bij mannen bij wie de laatste ervaring na de 16^e verjaardag was, zien we een omgekeerd beeld: in 79% van de gevallen was de pleger een vrouw (of meerdere vrouwen) en in 21% van de gevallen was de pleger een man (zie Tabel 5).

Plegers zijn meestal bekenden van het slachtoffer. Bij vrouwen bij wie de laatste ervaring voor het 16de jaar was, is deze bekende relatief vaak een buurtgenoot, een ander familielid (anders dan de vader of broer) of een (ex-)partner. Bij mannen bij wie de laatste ervaring voor het 16de jaar was, is deze bekende eveneens relatief vaak een buurtgenoot, maar een vriend(in) wordt ook relatief vaak genoemd, gevolgd door een ander familielid (anders dan de vader of broer). Bij vrouwen bij wie de laatste ervaring na het 16de jaar was, is de pleger relatief vaak een (ex-)partner, een kennis uit het uitgaansleven of een vriend(in). Bij mannen bij wie de

laatste ervaring na het 16de jaar was, vinden we vergelijkbare resultaten. In deze groep wordt een vriend(in) het vaakst genoemd, gevolgd door een (ex-)partner en een kennis uit het uitgaansleven (zie Tabel 5).

Het gebruiken van pressiemethoden

Sommigen respondenten geven aan dat zij zelf gebruik hebben gemaakt van pressiemethoden, uiteenlopend van aandringen tot fysiek geweld. Mannen gebruiken deze strategieën vaker dan vrouwen. In alle groepen wordt 'ik bleef aandringen nadat iemand nee had gezegd' en 'ik loog tegen iemand' het vaakst genoemd (zie Tabel 6).

De mannen gebruikten deze strategieën bijna alle-

maal bij vrouwen, terwijl de vrouwen dit bijna allemaal bij mannen deden.

Een kwart van de respondenten die één of meerdere van deze strategieën hebben gebruikt, was bij de laatste keer tussen de 17 en 21 jaar oud. Eveneens ongeveer een kwart was tussen de 22 en 30 jaar oud en 2 op de 10 respondenten waren tussen de 31 en 40 jaar oud. Op latere leeftijd neemt de frequentie af (zie Grafiek 2).

Discussie

In Wijzen en De Haas (2012) zijn de algemene beperkingen van deze studie beschreven. Ondanks deze beperkingen zijn de cijfers die in dit artikel zijn gepresenteerd uniek. Dit is het enige onderzoek in Nederland onder

Tabel 6. Uitgeoefende pressiemethoden (% minstens één keer toegepast)

	man	vrouw	man	vrouw
	15 - 24	15 - 24	25 - 70	25 - 70
	n=604	n=794	n=3323	n=3343
ik bleef aandringen nadat iemand nee had gezegd	5,7	2,5 ▽	9,2	2,2 ▼
ik loog tegen iemand	4,3	1,6 ▽	5,9	2,4 ▽
ik zei tegen iemand dat het anders uit was (relatie verbreken)	1,8	0,3 ▽	2,6	1,0 ▽
ik dreigde met roddels	1,4	0,1 ▽	0,9	0,2 ▽
ik beloofde iemand iets wat hij/zij graag wilde	3,1	1,3	3,8	1,0 ▽
ik werd boos	3,0	0,9 ▽	3,5	2,1 ▽
ik maakte er gebruik van dat iemand zo onder invloed was van alcohol of drugs, dat hij/zij niet meer kon stoppen wat er gebeurde	2,1	0,5 ▽	1,9	0,3 ▽
ik gaf iemand drugs zonder dat diegene dat wist, zodat hij/zij niet meer kon stoppen wat er gebeurde	0,8	0,1 ^	0,6	0,1 ▽
ik dreigde om de ander lichamelijk pijn te doen	1,5	0,3	0,7	0,2 ▽
ik gebruikte geweld (vasthouden, slaan of een wapen gebruiken)	1,2	0,1 ^	0,8	0,3 ▽
minstens één van bovenstaande*	14,7	6,9 ▼	19,7	9,7 ▼

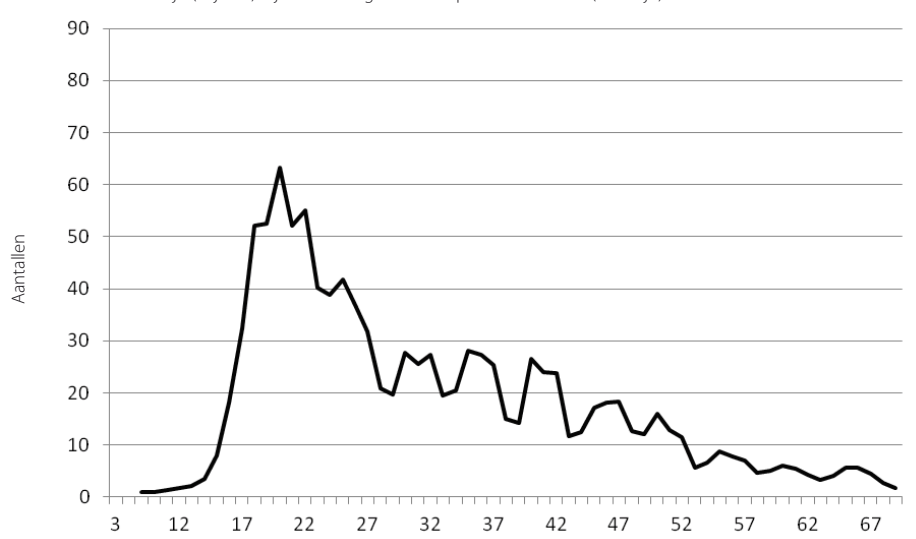
▼ = percentage is significant lager dan bij de mannen, $p < 0,01$, Cramers $V \geq 0,10$

▽ = percentage is significant lager dan bij de vrouwen, $p < 0,01$, Cramers $V < 0,10$

^ de verwachte cellfrequenties zijn te laag om te toetsen

* er is ook gevraagd of men dit bij een man of een vrouw heeft gedaan. Deze gegevens worden gepubliceerd op www.rutgerswpf.nl

Grafiek 2. Leeftijd (in jaren) bij het laatste gebruik van pressiemethoden (trendlijn)

een representatieve steekproef van zowel jongeren als volwassenen waarin seksueel grensoverschrijdend gedrag breed wordt bevraagd, van niet-fysieke vormen tot fysieke vormen en waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende pressiemethoden. Veel respondenten zijn geconfronteerd met deze pressiemethoden, zoals blijven aandringen nadat de respondent 'nee' had gezegd. Dit hoeft niet te leiden tot seksueel grensoverschrijdend gedrag, bijvoorbeeld als degene die de pressie uitoefent het uiteindelijk toch opgeeft of als degene die met die pressie wordt geconfronteerd er weerstand aan kan bieden. We hebben in dit onderzoek niet gevraagd wat er gebeurde nadat een respondent hier mee te maken had gehad. De resultaten laten wel zien dat seksuele grensoverschrijding vaak voorkomt. Dit impliceert dat de pressiemethoden die plegers gebruiken vaak 'succesvol' zijn en dat slachtoffers zich hier niet voldoende tegen kunnen weren.

Fysieke seksuele grensoverschrijding gebeurde vaak tussen het 14de en 18de jaar en ook tussen het 19de en 29ste jaar kwam dit nog relatief vaak voor. Dit impliceert dat jongeren en jongvolwassenen het meest kwetsbaar zijn voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Voor het gebruik van pressiemethoden zien we eenzelfde trend. Hoe ouder de respondenten zijn, hoe kleiner de kans is dat ze gebruik hebben gemaakt van pressiemethoden. Dit is in lijn met de taxonomie van antisociaal gedrag (Moffit, 2007). Volgens deze theorie zijn er grofweg twee type plegers. Het eerste type is de *life-course persistent offender*, bij wie het antisociale gedrag voortkomt uit neurologische processen en pathologisch is. Het gedrag start in de kindertijd en persisteert gedurende het leven. Het andere type is de *adolescence-limited offender*, bij wie het antisociale gedrag voortkomt uit sociale processen. Het gedrag begint in de adolescentie en stopt daarna. De ontwikkeling van het tweede type pleger verloopt relatief normaal. Volgens deze theorie komt het tweede type veel vaker voor dan het eerste type.

Hoewel dit onderzoek laat zien in welke leeftijdsfase seksueel grensoverschrijdend gedrag vaak voorkomt, geeft dit onderzoek relatief weinig informatie over het verloop van de ervaringen van respondenten. Voor de klinische praktijk is dit relevante informatie en in vervolgonderzoek moet hier aandacht aan worden besteed. Hierbij zijn onder andere de volgende vragen relevant. Hoeveel mensen hebben incidenteel dan wel structureel te maken gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag? Bij hoeveel mensen duurde het misbruik langer voort? En hoeveel mensen werden na een incident later opnieuw slachtoffer?

De hoge prevalentiecijfers die in het huidige onderzoek zijn gevonden, zijn in lijn met resultaten van ander onderzoek. In Seks onder je 25ste is op dezelfde manier naar vormen van fysieke seksuele grensoverschrijding gevraagd als in het huidige onderzoek. Hieruit blijkt dat 21% van de jongens en 41% van de meisjes tussen de 12 en 25 jaar wel eens een seksuele handeling tegen

de wil heeft meegemaakt (van zoenen tot anale seks) (De Graaf et al, 2012). Dit zijn hogere cijfers dan in het huidige onderzoek. Dit zou kunnen komen doordat De Graaf et al. respondenten heeft geworven via scholen voor voortgezet onderwijs en via aselechte steekproeven uit de gemeentelijke basisadministraties (GBA) van gemeenten. Deze manier wijkt af van de wervingsmethode (via een panel) die in het huidige onderzoek is gebruikt. Het is mogelijk dat mensen met seksueel geweldservaringen minder vertegenwoordigd zijn in panels, omdat zij vaak kampen met gezondheidsproblemen. Seksueel geweldservaringen kunnen namelijk grote nadelige consequenties hebben, zoals een slechtere psychische, fysieke en seksuele gezondheid (De Visser, Rissel, Richters, & Smith, 2007). Bekende psychische problemen zijn posttraumatische stressklachten, angst, depressie, eetstoornissen en suïcidale gedachten of pogingen. Seksueel misbruik in de jeugd kan daarnaast ook leiden tot dissociatie en persoonlijkheidsstoornissen (Vanwesenbeeck, 2008). Mensen met deze psychische problemen zullen mogelijk minder snel deelnemen aan een panel dan mensen die deze problematiek niet hebben.

De vergelijking van de resultaten met buitenlands onderzoek is gecompliceerd. Omdat de Sexual Experience Survey aangepast is voor dit onderzoek, zijn er geen buitenlandse onderzoeken waarbij dezelfde vragenlijst is gebruikt. Daarnaast hanteren wij een brede definitie van seksuele grensoverschrijding, terwijl in buitenlands onderzoek vaak gevraagd wordt naar een specifieke vorm van grensoverschrijding zoals verkrachting of poging tot verkrachting (zie bijvoorbeeld Spitzberg, 1999) of naar grensoverschrijding in een specifieke levensfase. Johnson, Ollus en Nevala (2008) hebben bijvoorbeeld onderzocht wat de prevalentie is van seksueel geweld na het 16de jaar. Ook zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar seksueel misbruik in de jeugd (zie bijvoorbeeld reviews van Krug et al., (2002), Llorca en McElvaney (2010) en Putnam (2003)). In een Australisch onderzoek is seksueel grensoverschrijdend gedrag wel breder gedefinieerd dan verkrachting en is geen afbakening gemaakt voor een levensfase. Uit dit onderzoek bleek dat 5% van de mannen en 21% van de vrouwen ooit in zijn of haar leven seksueel geweld heeft meegemaakt (De Visser, Smith, Rissel, Richters, & Grulich, 2003). Omdat De Visser et al. één algemene vraag hebben gesteld, kunnen deze cijfers het beste vergeleken worden met de zelfgerapporteerde ervaringen met seksueel geweld (Tabel 1). In ons onderzoek hebben we hogere percentages gevonden dan de Australische percentages. Volgens De Visser et al. is '*sexual coercion an unacceptable common experience*'. Ook in Australië zijn dus hoge prevalentiecijfers gevonden.

Sinds 2006 zijn er wat betreft de prevalentie van seksueel geweld nauwelijks verschuivingen opgetreden. Aandacht voor effectieve preventie blijft dan ook onverminderd noodzakelijk. Er zijn in de afgelopen jaren verschillende preventieve interventies ontwikkeld.

Gezien de hoge prevalentiecijfers is het van belang om antwoord te vinden op de vraag in hoeverre deze interventies geïmplementeerd zijn en wat het effect ervan is. Vooralsnog ontbreekt hierover voldoende informatie.

Literatuur

- Bakker, F., de Graaf, H., de Haas, S., Kedde, H., Kruijjer, H., & Wijzen, C. (2009). *Seksuele Gezondheid in Nederland 2009*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep
- Bakker, F., & Vanwesenbeeck, I. (2006). *Seksuele Gezondheid in Nederland 2006*. Delft: Eburon.
- De Graaf, H., Meijer, S., Poelman, J., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25ste. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*. Delft: Eburon.
- De Graaf, H., Kruijjer, H., van Acker, J., & Meijer, S. (2012). *Seks onder je 25ste. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012*. Utrecht/Amsterdam: RutgersWPF/SOAIDS.
- De Haas, S., van Berlo, W., Bakker, F. & Vanwesenbeeck, I. (in press). Prevalence and characteristics of sexual violence in the Netherlands, the risk of revictimization and pregnancy: Results from a national population survey. *Violence and Victims*.
- De Haas, S., van Berlo, W., & Bakker, F. (2010). Jeugdige en volwassen plegers van seksueel geweld: een representatief onderzoek naar zelfgerapporteerde seksuele dwang. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 34, 218-223.
- De Visser, R.O., Rissel, C.E., Richters, J., & Smith, A.M.A. (2007). The impact of sexual coercion on psychological, physical, and sexual well-being in a representative sample of Australian women. *Archives of Sexual Behavior*, 36, 676-686.
- De Visser, R.O., Smith, A.M.A., Rissel, C.E., Richters, J., & Grulich, A.E. (2003). Sex in Australia: Experiences of sexual coercion among a representative sample of adults. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 27, 198-203.
- Draijer, N. (1990). *Seksuele traumatisering in de jeugd: gevolgen op lange termijn van seksueel misbruik door verwanten*. Amsterdam: SUA.
- Goderie, M., & ter Woerds, S. (2003). *Veilige gemeenten waar vrouwen willen wonen: Een voorstudie naar lokale monitoring van vrouwenveiligheid*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Hamby, S.L. & Koss, M.P. (2003). Shades of gray: A qualitative study of terms used in the measurement of sexual victimization. *Psychology of Women Quarterly*, 27, 243-255.
- Hoïng, M., & van Berlo, W. (2006). Seksuele dwang. In F. Bakker en I. Vanwesenbeeck (Eds.), *Seksuele gezondheid in Nederland 2006* (pp 157-166). Delft: Eburon.
- Johnson, H., Ollus, N., & Nevala, S. (2008). *Violence against women: An international perspective*. New York: Springer.
- Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A., & Lozano-Ascencio, R. (2002). *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization.
- Koss, M.P., Abbey, A., Campbell, R., Cook, S., Norris, J., Testa, M., & White, J. (2007). Revising the SES: A collaborative process to improve assessment of sexual aggression and victimization. *Psychology of Women Quarterly*, 31, 357-370.
- Lalor, K., & McElvaney, R. (2010). Child sexual abuse, links to later sexual exploitation/high-risk sexual behaviour and prevention/treatment programs. *Trauma, Violence & Abuse*, 11(4), 159-177.
- Moffitt, T.E. (2007). A review of research on the taxonomy of life-course persistent versus adolescence-limited antisocial behavior. In D.J. Flannery, A.T. Vazsonyi, en I.D. Waldman (Eds.), *The Cambridge handbook of violent behavior and aggression* (pp. 49-74). New York: Cambridge University Press.
- Putnam, F.W. (2003). Ten years research update review: Child sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 42, 269-277.
- Spitzberg, B.H. (1999). An analysis of empirical estimates of sexual aggression victimization and perpetration. *Violence and victims* 14(3), 241-260.
- Van Berlo, W., & Höing, M. (2006). Seksuele victimisatie. In F. Bakker en I. Vanwesenbeeck (Eds.), *Seksuele gezondheid in Nederland 2006* (pp 139-155). Delft: Eburon.
- Van Berlo, W., & Mooren, T. (2009). Seksueel geweld: gevolgen en behandeling. In L. Gijs, W. Gianotten, I. Vanwesenbeeck, & Ph. Weijnen (Red.), *Seksuologie* (2e editie) (pp 419-435). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Van der Veen, H.C.J., & Bogaerts, S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland: overkoepelend synthese-rapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010*. Den Haag: WODC.
- Van Dijk, T., Flight, S., Oppenheim, E., & Duesmann, B. (1997). *Huiselijk geweld: Aard omvang en hulpverlening*. Hilversum: Intomart.
- Vanwesenbeeck, I., Bakker, F., & Gesell, S. (2010). Sexual health in the Netherlands: Main results of a population survey among Dutch adults. *International Journal of Sexual Health*, 22, 55-71.
- Vanwesenbeeck, I. (2008). Sexual violence and the MDGs. *International Journal of Sexual Health*, 20, 25-49.
- Wijzen, C., & de Haas, S. (2012). Seksuele gezondheid in Nederland 2011: achtergronden en samenstelling van een representatieve steekproef voor een bevolkingsonderzoek. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 36, 83-86.

Summary

Sexual aggression among youth and adults in the Netherlands

In this article the prevalence of both non-physical and physical sexual aggression among Dutch youth and adults are described. Furthermore, the characteristics of perpetrators and the rate of reporting to the police are investigated. A representative sample of more than 8,000 Dutch men and women between 15 and 70 years of age filled out a questionnaire about sexual health. It appeared that many respondents had experienced pressure to engage in sexual activity. Women are more often victimized than men. Approximately three out of every ten men and approximately half of the women had experienced one or more types of non-physical sexual aggression. 11% and 31% of men and women respectively, aged between 15 and 24, have ever experienced physical sexual aggression. Among men and women between 25 and 70 years of age this is 13% and 42% respectively. Of these men and women 13% and 19% respectively reported their experience to the police. In the younger age group the percentage of reporting to the police was 17% among the men and 12% among the women. Physical sexual aggression had often occurred between the age of 14 and 18. In most of the cases there had been one perpetrator, mostly someone who was known to the victim. Since 2006 the prevalence of sexual aggression remains rather stable. Therefore effective prevention remains essential.

Keywords: Sexual aggression, youth, adults, police reports

Trefwoorden: Seksueel grensoverschrijdend gedrag, jongeren, volwassenen, aangifte